

17/07/2024

ט"ד אסף דוק 077-5006206

ת. 052-6885006

עבירות רשלנות - סוגים ועונשים

החוק מבדיל בין עבירות שמאחוריהן כוונה פלילית ובין עבירות מסוג רשלנות, כאשר במקרים בהם קיימת כוונה פלילית הענישה מחמירה יותר. יחד עם זאת, אין המחוקק מתעלם מאחריותו האזרחית והמוסרית של אדם להימנע מפעולות שעשויות לסכן אדם אחר או רכוש. ההיגיון העומד מאחורי ענישה בגין עבירות רשלנות הוא הצורך לוודא שאדם סביר ימנע מביצוע פעולות שיש להן פוטנציאל לגרימת נזק לאחר. עו"ד אסף דוק מסביר במאמר הבא על סוגי עבירות הרשלנות, העונשים בצידן וכן כיצד בתי המשפט מתייחסים אליהן.

ההנחה בבסיס הענישה בגין עבירות רשלנות היא שחובתו המוסרית והאזרחית של כל אדם היא לשקול את מעשיו ככל שהדבר נוגע לאפשרות שפעולותיו יגרמו נזק לאחר.

על פי המחוקק, אין די בכך שאדם לא התכוון במודע לגרום נזק או לפגוע, אלא עליו לנקוט מידת זהירות סבירה, ולהימנע מפעולות שעל פי היגיון סביר עלולות לגרום נזק. כאשר אדם מתעלם מן הסכנה שפעולה מסוימת מהווה לאחר או לרכושו של אחר, הוא מתכחש לאחריותו המוסרית והחברתית כלפי הסובבים אותו.

אחריות מוסרית לרכושו ושלומו של האחר היא נדבך חשוב בביטחון הציבור הכללי וכן בביטחון האישי של כל אינדיבידואל בחברה. ככל שאזרחים יתעלמו מאחריותם לשלומם של הסובבים אותם, הביטחון האישי של כל אחד מאיתנו ייפגע וכמוהו גם בטחון הציבור ככלל. משום כך, נדרשת עמדה ברורה של המחוקק כלפי עבירות רשלנות, ונדרשת ענישה בגינן.

ההבדל בין עבירה פלילית לבין עבירת רשלנות

מה שהופך פעולה מסוימת לעבירה פלילית הוא כוונתו של העבריין, או מה שמכונה בשפה המשפטית "היסוד הנפשי" של העבירה. משמעות הדבר היא שאדם המבצע פעולה מסוימת מתוך כוונה לפגוע או לגרום נזק לאדם אחר או לרכושו, הוא עבריין פלילי. במקרים של רשלנות, העבריין לא ביצע את הפעולה במטרה לגרום נזק, יסוד העבירה במקרה זה הוא התעלמותו של העבריין מן האפשרות הסבירה שמעשיו יגרמו נזק.

כאשר מדובר בעבירת רשלנות, שאינה נובעת מכוונה או תכנון לגרום נזק לאחר חומרתה פחותה מעבירה פלילית. יחד עם זאת, כאשר כתוצאה מרשלנות של אדם נגרם נזק לאדם אחר או לרכוש, על מבצע העבירה לתת את הדין על מעשיו.

עבירות פיזיות ורשלנות - סעיף 338 לחוק העונשין

עבירות פיזיות ורשלנות מורכבות משורה ארוכה של מעשים כדוגמת טיפול רפואי, נהיגה ברכב ואספקת חומר רעיל. מדובר במעשים אשר בוצעו באופן רשלני או נמהר ובכך גרמו חבלה לאדם או סיכנו את חייו.

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

על פי סעיף 338 לחוק העונשין, מעשי פזיזות ורשלנות כלולים ברשימה של פעולות שביצוען באופן רשלני או נמהר גרם לחבלה או סיכן חיי אדם. הענישה עליהן עשויה להגיע עד 3 שנות מאסר.

פעולות אלו כוללות:

- נהיגה ברכב או רכיבה בדרך ציבורית.
- הפעלה או השתתפות בהפעלת כלי טייס או שייט.
- המשתמש באש, בחומרים נפצים, לקיחים או חומרים רדיו אקטיביים, וזאת ללא נקיטת אמצעי זהירות הכרוכים בשימוש והחזקת חומרים אלו.
- שימוש במכונות תחת פיקוחו של אדם אחד או מספר אנשים, ללא נקיטת אמצעי זהירות מתאימים.
- רשלנות בהחזקת נשק - שימוש בכלי נשק או חומרי נפץ שאדם מחזיק ללא נקיטת אמצעי זהירות מתאימים.
- רשלנות בהחזקת חיה - החזקת חיה ללא נקיטת אמצעי זהירות מתאימים מפני הסכנות הכרוכות בהחזקתה.
- נתינת טיפול רפואי או טיפול כירורגי כלפי אדם שהמטפל התחייב לטפל בו.
- סיפוק, נתינת, מכירת והפעלת תרופות, חומרים רעילים או חומרים מסוכנים.
- שימוש, החזקה או הפקרה של חומרים רעילים או מסוכנים, או הפקרת מכליהם העלולים לסכן ולהרעיל.

עבירת חבלה ברשלנות - סעיף 341 לחוק העונשין

סעיף 341 לחוק העונשין קובע בזאת הלשון: "העושה מעשה שלא כדין, או נמנע מעשות מעשה שחובתו לעשותו, והמעשה והמחדל אינם מן המפורטים בסעיפים 338 עד 340, ונגרמה בהם חבלה לאדם, דינו - מאסר שנה."

הגדרת עבירת הרשלנות היא מורכבת ולפיכך, מדיניות הענישה הנגזרת ממנה נתונה לפרשנות. כתוצאה מכך נוצר מצב בו מוטלת בספק מידת ההלימה בין האסון שאירע כתוצאה מרשלנות של מעסיק או מחנך ובין העונש שהוטל על מי שהיו אחראים לשלומם של הנפגעים והתרשלו בתפקידם.

כדי לתקן עיוותים אלו, נוספו תיקונים לחוק והוגדרה מדיניות אכיפה וענישה מחמירה יותר. יחד עם ההכרה בכך שתאונות ואסונות מצערים רבים מדי מתרחשים כתוצאה מהתרשלות של מי שאמנים על נהלי הבטיחות ועל שלומם של הנפגעים, אין להתעלם מכך שאסונות לעתים קורים מבלי שתתקיים אשמה של הנוגעים בדבר.

מול השאיפה למצות את הדין עם מי שהתרשלו בתפקידם וכתוצאה מהתרשלותם נגרמו מוות או פציעה קשה למי

17/07/2024

ט"ד אסף דוק 077-5006206

ת. 052-6885006

שהיה תחת אחריותם, עומד הצורך למנוע העמדה לדין וענישה מחמירה של מי שלא עברו עבירת רשלנות. התיקונים והתוספות לסעיפי החוק הרלוונטיים לעניין רשלנות מכוונים לאפשר למערכת המשפט למצות את הדין עם מי שעברו עבירת רשלנות מחד ומאידך, להכיר בחפותם של מי שאינם אשמים באסון שאירע.

עבירת גרימת מוות ברשלנות - סעיף 304 לחוק העונשין

עבור אנשים רבים מתקשר המונח גרימת מוות ברשלנות עם תאונות דרכים, שנגרמו כתוצאה מהתנהלות פזיזה על הכביש. ואולם, מדובר בעוד שורה ארוכה של אירועים אשר הובילו למותו של אדם, בין אם על ידי מתן טיפול רפואי, שימוש במכונות או בכלי נשק, ומעשים רבים נוספים שבהם לא ננקטה חובת זהירות הסבירה כלפי הפרט או הציבור.

סעיף 304 לחוק העונשין קובע בזאת הלשון: **"הגורם ברשלנות למותו של אדם, דינו - מאסר שלוש שנים."**

למעשה, מדובר בעבירת ההמתה הקלה ביותר, יחסית לעבירת ההריגה שעונשה המרבי עומד על 20 שנות מאסר, ועבירת רצח בכוונה תחילה שעונשה מאסר עולם.

מדוע גרימת מוות ברשלנות מקבלת עונש של 3 שנים ונחשבת מסוג עוון בלבד? ובכן, ההבדל טמון ביסוד הנפשי של האדם האחראי לאירוע, שלא התכוון כלל להתרחשותו אך אמור היה לצפות את תוצאותיו, כמו למשל תאונת דרכים שגרמה למותו של אדם. זאת לעומת עבירות המתה אחרות שבהן הייתה כוונת תחילה והנאשם חפץ להסב פגיעה לאחר. יחד עם זאת, ראוי להדגיש כי במקרים חמורים במיוחד של רשלנות (כמו נהיגה תחת השפעת סמים שהובילה לתאונת דרכים), עשויה התביעה להעלות את הרף מגרימת מוות ברשלנות לכדי הריגה, שכן היסוד הנפשי עולה גם הוא מדרגה.

באופן כללי, ישנם ארבעה תנאים מצטברים להרשעה בעבירה זו, שאם לא הוכחו לא יורשע בה הנאשם. הראשון הוא כמובן מותו של אדם. השני הוא גרימת מותו של אדם בין אם בכך שהנאשם ביצע מעשה מסוים, ובין אם במחדל - כלומר נמנע ממעשה אותו חייב היה לבצע. התנאי השלישי הוא קשר ברור בין המחדל או המעשה לבין המוות, והרביעי הוא הפרה של חובת הזהירות כלפי אחרים אשר מצופה מאדם סביר במצב זה או מבעל המקצוע. מטבע הדברים, עורך דינו של הנאשם ינסה לשכנע את התביעה, ולאחר מכן את בית המשפט, בדבר אי התקיימותו של אחד או יותר מתנאים אלו.

מדיניות התביעה בנוגע להעמדה לדין בגין גרימת מוות או חבלה ברשלנות

הנחיית פרקליט המדינה מספר 2.37 בשם "מדיניות התביעה בהחלטה על העמדה לדין בגין עבירות של גרימת מוות וגרימת חבלה ברשלנות" עוסקת בהבניית מדיניות התביעה בהחלטתה על העמדה לדין על עבירות של גרימת מוות ברשלנות וגרימת חבלה ברשלנות, לפי חוק העונשין.

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

עבירת גרימת מוות ברשלנות מפורטת בסעיף 304 לחוק העונשין שקובע כי "הגורם ברשלנות למותו של אדם דינו מאסר שלוש שנים"; עבירת חבלה ברשלנות מפורטת בסעיף 341 לחוק העונשין שקובע כי "העושה מעשה שלא כדין או נמנע מעשות מעשה שחובתו לעשות... ונגרמה בהם חבלה לאדם דינו מאסר שנה".

באוגוסט 2016 תוקנה הגדרת היסוד הנפשי של רשלנות (תיקון מס' 126). נקבע בו כי רשלנות היא אי מודעות לטיב מעשה שאדם מן הישוב היה יכול להיות מודע לנסיבותיו. בביצוע העבירה נטל העושה סיכון בלתי סביר שגרם לתוצאה. די לקבוע רשלנות כיסוד נפשי גם לעבירה שאיננה מסוג פשע. מטרת התיקון היא:

א. להדגיש שהאחריות ברשלנות תוטל אם התקיים יסוד של נטילת סיכון בלתי סביר על ידי עושה המעשה, ביחס לתוצאה שהתרחשה כתוצאה ממעשה זה. זאת כי בני אדם נוטלים סיכונים בהקשרים שונים וסיכונים אלה מהווים סיכונים סבירים שלא מצדיקים פתיחת הליך פלילי.

ב. החלת יסוד נטילת הסיכון הבלתי סביר גם על עבירות שכוללות יצירת סיכון ולא רק על התוצאה עצמה. (הן יצירת הסיכון והן התוצאות הן בלתי סבירות).

יסודות העבירה של גרימת מוות ברשלנות וגרימת חבלה ברשלנות הם "מעשה או מחדל של העושה, תוצאה קטלנית או חבלה, קשר סיבתי עובדתי ומשפטי בין המעשה או המחדל ובין התוצאה הקטלנית או החבלה, וקיומו של יסוד נפשי של רשלנות לגבי רכיבי העבירה". כדי לקבוע כי אכן התרחשו עבירות אלה יש להוכיח את:

□ **הקשר הסיבתי עובדתי** - האם התנהגות העושה גרמה להתרחשות התוצאה? המבחן הוא "הסיבה שבלעדיה אין", כלומר אלמלא המעשה לא הייתה נגרמת התוצאה.

□ **הקשר הסיבתי משפטי** - מבחן נורמטיבי הבודק מבחינת השיקולים המשפטיים על איזה מעשים ראוי להטיל אחריות פלילית ועל איזה לא.

בעבירה של רשלנות מנפה הקשר הסיבתי משפטי את התוצאות שלא ניתן היה לצפות באופן סביר ומדגיש את התוצאות שהיה אפשר לצפות: האם אדם סביר היה יכול לצפות מראש את המעשה ואת תוצאותיו? מטרת בדיקה זו היא התרעה מפני אדישות וזלזול בחיי אדם, תוך בחינת היסוד הנפשי של הרשלנות. כלומר מצופה מאדם מהישוב להבין כי המעשה יגרום לתוצאות.

בית המשפט העליון הזהיר מפני סטנדרט גבוה מדי והסקת מסקנות בדיעבד בהגדרת עבירה של רשלנות וממליץ לבדוק כל מקרה לגופו.

התוויית מדיניות התביעה בעבירות רשלנות

ההחלטה על העמדה לדין בגין עבירת רשלנות תיקבע לפי שיקולים אלה:

□ **האם היה אפשר לצפות את התוצאה הקטלנית או החבלה בעת ביצוע המעשה** - יש לבחון האם אכן היה

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

אפשר לצפות את התוצאות או שמדובר בחכמה בדיעבד. יש להיעזר לשם קביעה זו במבחן הסתברותי, ככל שהסתברות לתוצאה קטלנית גבוהה יותר, הדבר יהווה בסיס להעמדה לדין של הנאשם.

האם העושה היה מודע לסיכון שיצר - יש לבדוק האם הנאשם היה מודע לנסיבות ביצוע העבירה או לא. אם היה מודע לתוצאה הקטלנית האפשרית, רשלנותו גבוהה יותר.

מהם המאפיינים המיוחדים של העושה - אין הכוונה לאופי של האדם ותכונותיו האישיות, אלא למומחיות שלו במסגרת התחום שבו התקבלה ההחלטה.

האם מדובר במעשה או במחדל - אם הרשלנות נובעת מהתנהגות שמקורה במחדל, אזי הנורמה הפלילית תיאכף ביתר קפדנות, יחסית להתנהגות שמקורה אינה במחדל.

מיקומו של העושה במעגל האחריות - מהי קרבתו של העושה למעורבים הקשורים לתוצאה שהתקבלה. אם מדובר בשרשרת אחראים יש לבחון את מיקומו של העושה במעגל זה.

מעמדו של העושה בשרשרת הסיבתית - יש לבחון מה מעמדו של העושה בשרשרת הסיבתית שהביאה לתוצאה.

מידת הסטייה מהסטנדרט הראוי - יש להוכיח שמידת הסטייה מנורמת ההתנהגות הסבירה היא גבוהה ממידת הסטייה מרמת הזהירות הנדרשת המצדיקה גיבוש עוולת רשלנות אזרחית.

האם מקור הנזק (דבר, חפץ) טומן סכנה מובנית - האם מדובר בחפץ שאינו מסוכן אך עלול להפוך מסוכן כתוצאה מהרשלנות? האם מדובר בחפץ שמראש יש לנקוט בו רמת זהירות גבוהה במיוחד? יש לבדוק את רמת הזהירות והסטייה ממנה בהתאם לנסיבות המקרה.

כיצד קובעים נטילת סיכון בלתי סביר?

ההנחיה קובעת כיצד אפשר לקבוע נטילת סיכון בלתי סביר. אם עולה חשד שהתנהגות האדם עונה על יסודות עבירת גרימת מוות ברשלנות, יש לבחון האם נטל סיכון בלתי סביר להתרחשות התוצאה, לפי שיקולים אלה:

יש לבחון מהו מקצועו של האדם - האם מקצועו כולל נטילת סיכון לחיי אדם גם אם יפעל באופן סביר? העמדתו לדין תיבחן בהתאם לסיכון המובנה במקצועו.

חריגה מהנהלים - האם התנהגותו המסוכנת חורגת מהנהלים שנועדו להנחות אותו בפעילותו? אם הפעילות כוללת סיכונים, חובה עליו לנקוט משנה זהירות כאשר הוא מתמודד עם סיכונים אלה. אם נקט באמצעי הגנה מקובלים לעיסוקו ופעל לפי כללים ונהלים, יש לקחת זאת בחשבון בבדיקת סבירות הסיכון שנטל.

ציפייה לניסוח כללי זהירות ונהלים - האם קיימת ציפייה כי מעצם עיסוקו יקבע האדם כללי בטיחות

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

בסיסיים, והאם הימנעות מהם גרמה לתוצאה?

- התנהגות מסוכנת** - אם ההתנהגות המסוכנת הפרה איסור פלילי או חובת עשה רלוונטית, יש סיכוי כי העושה יועמד לדין בעבירה פלילית של גרימת מוות ברשלנות, במיוחד אם הפרת הנהלים קשורה להתנהגות המסוכנת.
- בדיקת המשאבים** - האם הסיכון שנטל האדם נובע מהקצאת משאבים מוגבלת? אם העושה לא מספק את המשאבים ויש לכך השפעה על ההתנהגות המסוכנת ועל התוצאה, יילקח נתון זה בחשבון.
- קידום תועלת חברתית** - האם הסיכון שנלקח מטרתו קידום תועלת חברתית משמעותית או נטילת סיכון לתועלת אישית? אם היה לשם תועלת אישית עולה הסיכוי שייקבע סיכון בלתי סביר.

העמדה לדין של רגולטורים ומפקחים

רגולטור פועל מכוח הסמכה כדין שמאפשרת לו לקבוע נורמות פעילות חוקתיות להסדרת התחום שעליו הוא ממונה. **מפקח** הוא זה שיש לו מתוקף דין את הסמכות ליישם את הנהלים והתקנות. במסגרת החלטה על העמדה לדין של רגולטורים ומפקחים שפעלו במסגרת מילוי תפקידם, יש לבדוק היבטים אלה:

מידת הרגולציה במערכת - יש לבדוק את היקף שיקול הדעת שמופעל על ידי הרגולטור/המפקח ומהן ההערכות שלו לניהול והערכת סיכונים.

מה סמכותו - האם במסגרת הנהלים יש מרחב לשיקול דעת של הרגולטור/מפקח?

מהי הפעילות - יש להבחין בין פעולה רשלנית שיוצרת סיכון בלתי סביר לבין קביעה ויישום נהלים והוראות בהתאם להוראות הרגולטור ויישומם על ידי המפקחים.

יש שלוש קטגוריות של סוגי נטילת סיכון על ידי רגולטור או מפקח. אין לראות בהן סטנדרט לכל המקרים, אלא רק למצבים מסוימים של רגולציה:

נטילת סיכון בהתאם ועל פי מדיניות ניהול סיכונים של הרגולטור - אם הרגולטור קבע נהלים שמתחשבים במקרה של "סיכון סביר" והמפקח יישם אותם בשטח, אולם גם כאשר ננקטו נגרמה תוצאה קטלנית או חבלה, תיבחן שאלת העמדתם לדין.

נטילת סיכון בהתאם למדיניות קונקרטיה בחוק - כיצד תואמת התנהגות הרגולטור לנהלים: אם הפעיל שיקול דעת מקצועי וההנחיות תאמו את מדיניות ניהול הסיכונים, אין מקום להטיל על הרגולטור אחריות ולהעמידו לדין. חריג לכלל זה הוא נטילת סיכון בלתי סביר בעליל; כיצד תואמת התנהגות המפקח לנהלים: המפקח לא התריע על נסיבות שמצביעות על סיכון קונקרטי שחורג מגדר הרגיל.

נטילת סיכון בהתאם לסטנדרטים בין-לאומיים מוכרים במדינות מפותחות - בדיקה האם המדיניות

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

הרגולטורית שכוללת ניהול סיכונים תואמת למקובל במדינות מפותחות. כלומר בדיקה האם אומצו סטנדרטים מקצועיים בין-לאומיים. אם התשובה חיובית, אין מדובר בנטילת סיכון בלתי סביר.

העמדה לדין של עובדי הוראה בגין גרימת מוות או חבלה ברשלנות

סעיף זה בהנחיה מתייחס להעמדה לדין של עובדי הוראה בגין גרימת מוות או חבלה לתלמידים במהלך טיולים:

□ חוזרי מנכ"ל מפרטים את כל ההיבטים הקשורים לנושא היציאה לטיולים. מסמכים אלה מפרטים את כל הנדרש בשלב התכנון וההכנה של הטיול וביצועו.

□ קיומם של נהלים אלה מעיד על היעדר רשלנות פלילית של עובד הוראה, אם הוא פעל בהתאם לנהלים וחוזרי מנכ"ל אלה.

□ אם התבצעה חריגה מנהלי משרד החינוך וכתוצאה מכך נגרמה תוצאה קטלנית או חבלה, יש לבחון העמדה לדין של העושה בהתאם להיבטים אלה:

א. מידת הסטייה מהנוהל - יש לבחון את הסטייה מהנוהל בהקשר הסיבתי, העובדתי והמשפטי. יש לוודא כי הנוהל מיועד להגן מפני אותו סיכון שהתממש כתוצאה מהפרת הנוהל.

ב. סיכון בלתי סביר - האם הפרת הנוהל היא בבחינת "נטילת סיכון בלתי סביר"?

ג. הפעלת שיקול דעת אישי - על אף קיומם של נהלים, מצופה מעובד ההוראה להפעיל שיקול דעת אישי בכל מקרה ומקרה, לפי הנסיבות. אם התעקש לקיים את הנוהל וכתוצאה מכך נוצרה התוצאה הקטלנית או החבלה, יש סיכוי שיועמד לדין, גם אם הפעולה שנקט הייתה לפי הנוהל.

בנוסף, כל העמדה לדין של עובד הוראה שפעל במסגרת מילוי תפקידו וגרם למוות או חבלה במהלך טיול, צריכה לקבל את אישור פרקליט המחוז. כמו כן יש להתייעץ עם פרקליט המחוז אם צפוי להתנהל הליך אזרחי והליך פלילי באותו עניין, או אם יש זיקה בין הליכים פליליים לאזרחיים ביחס לאותו אירוע.

רשלנות מצד מעסיקים ותאונות עבודה

למרבה הצער, מסתמנת בשנים האחרונות מגמת עלייה של מקרי מוות שנגרמו בשל תאונות עבודה בישראל, רבים מהם הם מקרים שאירעו בענף הבנייה. מנתונים שנאספו על ידי משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים עולה כי 63% ממקרי המוות כתוצאה מתאונות עבודה הם מקרים שאירעו באתרי בנייה.

בין הסיבות הנפוצות למקרי המוות בתאונות אלו נמצאים נפילה מגובה, נפילה לפיר, פגיעה מחפץ או חומרי בניין,

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

התמוטטות או קריסה של חלקי מבנה, כשלים באבטחת עבודה בגובה, כשלים הנדסיים באופן תכנון וביצוע העבודה ועוד.

על פי רוב, קרבנות תאונות העבודה באתרי הבנייה הם פועלים שעבדו במקום. ברבים מהמקרים התאונות הקטלניות מתרחשות בשל אי מילוי הוראות הבטיחות בעבודה. מציאות זו הניעה את רשויות החוק והאכיפה לנקוט צעדים לאכיפה מוגברת של נהלי הבטיחות והחוקים הנוגעים לבטיחות בעבודה:

□ כאשר מתרחשת תאונת עבודה קטלנית, מגיעה למקום המשטרה ומתחילה באופן מיידי חקירה הכוללת איסוף ראיות וגביית עדויות ממי שהיו נוכחים במקום. דיווח מועבר למינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית במשרד הכלכלה, אשר מבצע חקירה של האירוע על ידי מפקחי העבודה והבטיחות, שבסופה מועברת למשטרה חוות דעת מקצועית בנוגע לגורמי התאונה.

□ על פי סעיף 6א לחוק ארגון הפיקוח על העבודה, מוטל צו הפסקת עבודה מיידי למשך 48 שעות על אתר בנייה בו אירעה תאונה שגרמה למותו של אדם.

□ כדי להרתיע ולייצר אכיפה של חוקי הבטיחות בעבודה, שמטרתם שמירה על שלומם ובטיחותם של העובדים, ניכרת מגמת החמרת ענישה מצד מערכת המשפט כלפי בעלי תפקידים שנמצאים אחראים לתאונות אלו. החמרת הענישה מביאה לכך שבמקרים רבים יותר מוטלים עונשי מאסר על מי שמורשעים בגרימת מוות ברשלנות בתאונות עבודה.

□ חשוב לציין: גם במקרים בהם יש ראיות לרשלנות תורמת מצדו של נפגע בתאונת עבודה, אין אלו מבטלות את אחריותם הפלילית של מי מבעלי התפקידים שהיו אחראים על ביצוע העבודה בשטח.

אחריות פלילית בגרימת מוות או חבלה ברשלנות עקב תאונות עבודה בענף הבנייה

כאמור, חלק ניכר מתאונות העבודה הקטלניות מתרחש באתרי בנייה, אם משום שמדובר בעבודות שיש בהן סיכון, אם משום שקיים זלזול בנהלי הבטיחות ואם משום שמדובר בעובדים שקולם אינו נשמע. עובדים אלו מגיעים במרבית המקרים ממעמד סוציו אקונומי נמוך ועל פי רוב אף אינם אזרחי מדינת ישראל. מציאות זו מחייבת את מערכת החוק והאכיפה לקבוע נהלים מחמירים להסדרת התחום ולשמירה על בטיחותם ושלומם של העובדים.

במסגרת המאבק למניעת תאונות עבודה מוטלת אחריות פלילית על בעלי התפקידים בשטח וכן על מזמיני העבודה. רשימת בעלי התפקידים הנחשבים לאחראים במקרים של תאונות עבודה באתרי בנייה כוללת את קבלן הבנייה, בין אם מדובר בקבלן מבצע, בקבלן משנה או במנהל הפרויקט, את מזמין העבודה ואת מנהל העבודה.

על מבצע הבנייה חלה חובה למנות מנהל עבודה מוסמך, שבתחום אחריותו נמצאת אכיפת הוראות הבטיחות באתר. כאשר אין מנהל עבודה מוסמך, הקבלן המבצע נושא באחריות לנושא בטיחות העבודה באתר.

17/07/2024

ט"ד אסף דוק 077-5006206

ת. 052-6885006

במקרים של תאונת עבודה קטלנית, הפרת החובה למנות מנהל עבודה מוסמך תוביל לחקירתו של מבצע העבודה, ועשויה להוביל להגשת כתב אישום כנגדו. חשוב להוסיף ולהדגיש כי גם כאשר מונה מנהל עבודה מוסמך, כתב האישום בגין תאונת עבודה שנגרמה מרשלנות יכול לכלול גם את מנהל הפרויקט או קבלני הביצוע - כל זאת בהתאם לנסיבות.

כאשר מתרחשת תאונה במקום עבודה שאינו בתחום הבנייה, האחראיות הפלילית תוטל על הגורמים שמתוקף תפקידם היו אחראים על הבטיחות באותו מקומו עבודה. גורמים אלו כוללים את האחראים למקום, מנהלים ובעלי תפקידים רלוונטיים, גורמי פיקוח ובעלי תפקידים שתנאי העבודה והבטיחות במקום הם בסמכותם.

יחידת פלס - פועלים ללא סיכון

כחלק מהמאמץ למניעה והפחתה של תאונות עבודה, הוקמה יחידת משטרה ארצית לחקירת תאונות עבודה. יחידה זו נמצאת תחת יחידת להב 433, וכינויה הוא יחידת פלס - פועלים ללא סיכון.

יחידת פלס פועלת לצידם של גורמי אכיפה מטעם משרד העבודה והפרקליטות, ועוסקת בחקירת תאונות עבודה חמורות ומורכבות, באכיפת דיני העבודה החלים על קבלנים, בחקירת עבריינים על חוקי הבטיחות בענף הבנייה ועוד. בין היתר, פעילות יחידת פלס כוללת חקירת קבלנים וחברות בנייה המפעילים אתרי בנייה בניגוד לדרישות המפורשות אותן מציין החוק ואיתור קבוצות המבצעות עבירות בעלות השפעה מזיקה על בטיחות בעבודה בענף הבנייה.

רשלנות בדיני תעבורה

כשמדובר באישום בעבירת תנועה, עבירה מסוימת יכולה להיות מוגדרת כנהיגה בחוסר זהירות, או נהיגה ברשלנות. למרות הדמיון הכללי בין העבירות, קיימים מספר הבדלים בין שתי הגדרות אלו:

□ **עונש מינימום** - עבור עבירות נהיגה ברשלנות קיים עונש מינימום של שלילת רישונו של העבריין לתקופה של שלושה חודשים, בעוד שעבור עבירות נהיגה בחוסר זהירות אין עונש מינימום.

□ **יחס הנהג לחוקי התנועה** - עבירת נהיגה ברשלנות נובעת מגישה כללית של זלזול בחוקי התנועה בה מחזיק הנהג. הרגל זה של נהיגה שאינה מתייחסת בכובד הראש הראוי לחוקי התנועה גורם לכך שהנהג מהווה סכנה לעצמו ולמשתמשי דרך אחרים. לעומת זאת, נהיגה בחוסר זהירות מתייחסת לאירוע נקודתי בו בעל רישיון נהיגה שעל פי רוב נהוג על פי חוקי התנועה נהג, באופן חריג מהרגיל וחד פעמי, בחוסר זהירות. נהג שבאופן חד פעמי נהג בחוסר זהירות אינו נחשב כנהג המסכן את עצמו ואת עוברי הדרך האחרים, ולכן הענישה תהיה מקילה יותר מענישה במקרים של נהיגה ברשלנות.

□ **חומרת הפגיעה** - על פי רוב, נהיגה בחוסר זהירות מיוחסת לתאונות קלות יותר, בהן לא היו נפגעים בגוף ונגרם נזק לא רב לרכוש.

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

בעוד שעבירות תעבורה מסוימות מוגדרות על פי חוק באופן מובהק כנהיגה רשלנית, במקרים רבים ההבחנה בין עבירת נהיגה ברשלנות לעבירת נהיגה בחוסר זהירות אינה חד משמעית והיא נתונה לפרשנות ותלויה בגורמים נסיבתיים שונים.

גורמים אלו יכולים לתמוך בטענה כי מדובר בנהיגה ברשלנות או לחזק את הטענה שמדובר במקרה של נהיגה בחוסר זהירות. במקרים אלו חשוב להיות מיוצג על ידי עורך דין פלילי מומחה לדיני תעבורה עוד לפני הגשת כתב האישום, כדי שיפעל מול התביעה על מנת שבמידה ויוחלט להגיש כתב אישום, יהיה זה כתב אישום בגין נהיגה בחוסר זהירות ולא בגין נהיגה רשלנית.

נהג שהיה מעורב בתאונה וקיים סיכוי שיוגש נגדו כתב אישום צריך לפנות לעורך דין פלילי מומחה לדיני תעבורה בהקדם האפשרי. עורך דין מומחה ומנוסה בתחום יוכל לפעול להגדרת העבירה כעבירת נהיגה בחוסר זהירות, שהענישה בגינה היא קלה באופן משמעותי יותר מן הענישה בגין עבירת נהיגה ברשלנות. חשוב לפנות לעורך הדין כמה שיותר מוקדם, על מנת להשיג את התוצאות הטובות ביותר האפשריות עבור הנהג.

רשלנות רפואית

תחום העיסוק ברשלנות רפואית הוא רחב ומגוון. תביעות רבות מוגשות כנגד רופאים, אנשי צוות, מטפלים ומוסדות רפואיים בגין רשלנות רפואית. רשלנות רפואית יכולה להתבטא באבחון רשלני, בטיפול רשלני, או בהתרשלות במתן ידע אמין למטופל שיאפשר לו בחירה מושכלת וחופשית בטיפול אותו יקבל. רשלנות רפואית קיימת בכל תחומי הרפואה כולל בדיקות הדמיה, רפואה פנימית, כירורגיה, רפואת משפחה, טיפולים נפשיים ועוד. ההגדרה של רשלנות על פי סעיף 35 לפקודת הנזיקין קובעת:

“...עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות - הרי זו התרשלות...”

רשלנות רפואית היא רשלנות הקשורה למשלח יד, במקרה זה חובתו של איש הצוות הרפואי, בין אם מדובר ברופא, אח, או מי שממלא תפקיד בצוות המזכירות של מוסד רפואי, לנהוג כפי שכל רופא או אדם סביר אחר בתפקידו היה נוהג. מבחן האדם הסביר אינו חד משמעי ובהינתן נסיבות מתאימות, עורך דין מנוסה יכול להציג טיעונים התומכים בכך שלא מדובר ברשלנות. חשוב לזכור שאם לא נמסר למטופל מידע מלא על טיפול המוצע לו, כולל אלטרנטיבות אחרות, סיכונים אפשריים, הרי שנשללת ממנו האפשרות לבחור בחירה מודעת, ולכן גם במקרה זה מדובר ברשלנות רפואית.

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

רשלנות במקצועות שונים

עבירות רשלנות יכולות להתבצע בתחומים, משלחי יד ומקצועות שונים, על ידי נושאי תפקידים ובעלי מקצוע. לכל מקצוע ומשלח יד נסיבות שונות, כאשר יש חשד שנגרם לאדם נזק כתוצאה מרשלנות של נושא תפקיד או בעל מקצוע, יבחנו נסיבות המקרה הספציפי.

בין אם מדובר בנותני שירות כמו שרברב או חשמלאי, ובן אם מדובר בנושאי משרה כמו אנשי חינוך ומנהלי מוסדות, **מבחן האדם הסביר** הוא שיקבע האם מדובר בעבירת רשלנות.

במקרים רבים, כאשר מדובר באירוע בו נגרם נזק לגוף או נזק כבד לרכוש, החשד הראשון יהיה לעבירה מכוונת. במקרים אלו, הגדרת העבירה כעבירת רשלנות יכולה להביא להקלה ברף הענישה. משכך, חשוב לפנות בהקדם האפשרי לעורך דין פלילי מומחה בעל ניסיון בתחום הרלוונטי כדי שיפעל להפחתת חומרת האישום.

חשיבות איכות הייצוג המשפטי בעבירות רשלנות

עבירות רשלנות מתקיימות בתחומים רבים ועל פי רוב, הגדרתן נתונה לפרשנות בהתאם לנסיבות המקרה. במקרים מסוימים הגדרת העבירה כעבירת רשלנות תביא להפחתה בחומרת כתב האישום וכתוצאה מכך לענישה פחותה. במקרים אחרים, הגדרה של עבירה כעבירת חוסר זהירות ולא עבירת רשלנות תתבטא בענישה מקילה יותר. הכול בהתאם לנסיבותיו הייחודיות של המקרה המדובר.

בכל מקרה ובו אתם נחשדים או מואשמים בעבירת רשלנות, יש להיעזר בעו"ד פלילי מנוסה שיידע כיצד לנווט בין האפשרויות השונות שהחוק מאפשר לו. החקירה היא השלב הראשון בהליך הפלילי. לפעמים האמת היא פתלתלה ומעורבות האדם אינה כפי שהוא סבור מראש. החוקרים ינסו למשוך אותו במילים, לשכנע אותו על מעורבותו ולאסוף עדויות וראיות. זכור, כל אמירה, תגובה או הודאה בזמן החקירה - גורליים להמשך ההליך הפלילי נגדך. משכך, כל מה שתאמר בחקירתך עשוי לשמש נגדך בבית המשפט, ומה שהיית אמור לציין במהלך החקירה ולא ציינת - **לא תוכל לטעון במועד מאוחר יותר**, שכן ידובר בגרסה כבושה שמשקלה הראייתי נמוך למדי לדעת בתי המשפט.

הדין הפלילי סבוך, מורכב ומאפשר טווח פעולה רחב. כמעט כל אחד מהשלבים בהליך הפלילי יכול להוות שלב יציאה ממנו ולהיפך - מניעת יציאה ממנו. היועצות בעו"ד פלילי הינה קריטית לאורך כל שלביו של ההליך המתנהל נגדך. עורך הדין שייצג את האינטרסים שלך יוכל עוד משלביו הראשונים של ההליך לסכל את האפשרות שתואשם או תורשע בהאשמות שווא וכן במקרים מסוימים אף להביא לביטול ההליך הפלילי שנפתח נגדך. בכל מקרה של חשד בביצוע או מעורבות בעבירה פלילית, הצורך ביעוץ משפטי מקצועי הוא הכרחי. עורך הדין יוכל להקטין את כובד הראיות נגדך ולהביא לתוצאות המיטביות בתיק בכך שיייע לך לגבש גרסה עקבית שעשויה להיות ההבדל בין הרשעה לזיכוי.

משרדנו מספק ייעוץ וייצוג משפטי לחשודים ונאשמים בהליכים פליליים, לרבות בעבירות רשלנות, מזה תקופה

17/07/2024

077-5006206

052-6885006

ארוכה ושומר נאמנה על הזכויות והאינטרסים שלהם תוך לחימה עיקשת, רציפה ובלתי מתפשרת במנגנונים השונים עד לכיבוש היעד לשביעות רצונם. במידה וזומנת לחקירה במשטרה או הוגש נגדך כתב אישום בגין עבירת רשלנות - פנה ללא דיחוי להתייעצות עימנו בטלפון **052-6885006** או השאר פרטים ונשמח לסייע ולהציע לך מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.